PSİKOLOJİ NOTLARI 11.SINIF

PSİKOLOJİNİN TANIMI: Psikoloji insan ve hayvan davranışlarını inceleyen bilim dalıdır. Psikoloji yunanca ***PSYCHE*** (ruh, nefes, zihin) ve ***LOGOS*** (düzenli söz, bilgi) terimlerinden oluşmuştur. Kelime karşılığı ruhbilimdir. Psikoloji, organizmanın gözlenebilir ve ölçülebilir davranışlarını inceleyen pozitif bir bilimdir.
ORGANİZMA: Canlı varlığı oluşturan organların uyumlu bütünüdür. İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler birer organizmadır.
DAVRANIŞ: içten veya dıştan gelen etkilere karşı organizmanın yaptığı tepkidir. Bu tepki, görülebilen veya işitilebilen, konuşmayı da kapsayan vücut hareketleri olabileceği gibi onlar kadar kolay görülemeyen duygular, düşünceler de olabilir.

PSİKOLOJİNİN GELİŞİMİ

Psikoloji uzun süre felsefeye bağlı kaldı. Platon'a göre; ruh; ancak akılla kavranabilirdi ve beden ortadan kalksa bile ruhun varlığı devam ederdi. Aristoteles, ruhun bedenin bir işlevi olduğunu savunur. Cisimsel olmayan ruh, bedenin hareketlerini bir amaca yönelten nedendir. Descartes, o dönemlerde sinir sisteminin yapısı iyi bilinmediği halde davranışı; duyu organları, sinir sistemi ve kaslarla açıklamaya çalışır. Wilhelm WUNDT ilk psikoloji laboratuarını açınca psikoloji pozitif bir bilim olarak kabul edilmiştir.

PSİKOLOJİDE YAKLAŞIMLAR

1- ***YAPISALCI YAKLAŞIM: (strüktüalizm)*** Wilhem WUNDT temsilcisidir. Ona göre; psikoloji insan zihninin yapısını, öğelerini incelemelidir. Kullanılacak teknik içebakış ve iç gözlem (bireyin kendini gözleyip elde ettiği bilgileri araştırmacıya aktarması) olmalıdır. Ancak iç gözlem sağlam bilgiler elde etmeye uygun değildir.
2- ***İŞLEVSELCİ YAKLAŞIM (Fonksiyonalizm):*** Temsilcileri William JAMES, John DEWEY dir. Darwin'in evrim kuramından etkilenir. Zihnin yapısı yanında davranışın ve zihinsel yaşamın, organizmanın çevreye uyumunda ne gibi işlevleri bulunduğunu da incelemesi gerektiğini söyler. Çünkü davranış ve zihinsel süreçler, kişinin değişen yaşam koşullarına uyumunu sağlar.
3- ***DAVRANIŞÇI YAKLAŞIM:*** İ. PAVLOV, J. WATSON, F. SKİNNER, E. THURNDİKE temsilcileridir. Psikolojinin de diğer pozitif bilimler gibi bir konusu olmalıdır. Zihinde olup biten düşünce ve duygular; gözlenebilen ve ölçülebilen konular değildir. İnsanda ölçülebilen ve gözenebilen şeyler onun hareketleridir. O halde psikolojinin konusu bunlar olmalıdır. Uyarıcı-tepki bağı çok önemlidir. Amacı, çevredeki uyarıcılarla ortaya çıkan davranış arasındaki ilişkiyi gözlem ve deney yoluyla incelemektir. Bu yaklaşım çevreye fazla önem verdiği için eleştirilmiştir.
4- ***PSİKODİNAMİK YAKLAŞIM:*** S. FREUD, A. ADLER, K. JUNG, K. HORNEY, E. FROMM temsilcileridir. Onlara göre insanın her davranışının kişiliğinden kaynaklanan bir nedeni vardır. Bu neden, onun bebeklik, çocukluk, gençlik çağlarına dayanır. İnsan doğuştan gelen iki temel eğilime sahiptir; cinsellik ve saldırganlık. Bunlar onun bir toplum içerisinde yaşamasını zorlaştırdığı için sürekli baskı altında tutulur ve bilinçli olmayan alana itilir. Ruhsal alan; bilinç öncesi, bilinç ve bilinçaltı olarak üçe ayrılır. Psikoloji, kişilikteki aksaklıkların bilinçaltındaki nedenlerini bulmalı ve tedavi etmelidir. Bu nedenle yöntem olarak vaka incelemesini kullanır.

5- ***HÜMANİSTİK YAKLAŞIM:*** A. MASLOW VE C. ROGERS temsilcileridir. Bu yaklaşıma göre; insanın doğumla ve omur boyu süren fizyolojik, toplumsal ve psikolojik gereksinimleri (açlık, cinsellik, susuzluk, uyku gibi gereksinimlerin yanın da; güven, sevgi, saygı, kendini gerçekleştirme) vardır. Bunların karşılanmaması ruhsal yaşamın bütünlüğünü bozar. İnsan gereksinimlerini önem sırasına göre doyurmalı ve sağladığı doyuma göre aşama aşama gelişmelidir. Bu yaklaşım, ortaya koyduğu grup terapisi ve psikodrama gibi bazı tekniklerle psikolojiye katkıda bulunmuştur.
6- ***BİLİŞSEL YAKLAŞIM:*** JEAN PİAGET bu yaklaşımın temsilcisidir. Bilişsel süreçler algılama, bellek ve düşünme gibi zihinsel süreçlerdir. Bu süreçleri kullanarak birey, kendisi ve çevresi hakkında yeni bilgiler edinir, eski olayları hatırlar, ortaya çıkan sorunları çözer ve gelecekle ilgili planlar yapar. İnsan pasif bir varlık değil; uyarıcıları algılayan, işleyen anlamlandıran aktif bir sistemdir. Bu nedenle psikoloji, dıştan gözlenemeyen bilişsel süreçlerin türü ve yapısıyla gözlenebilen davranışların türü ve özellikleri arasında

ilişkiyi araştırmalıdır. Bilişsel yaklaşım, zihinsel süreçleri incelerken deneysel yöntemler kullanmaya özellikle dikkat eder.

7- ***BİYOLOJİK YAKLAŞIM:*** Adolf MEYER bu yaklaşımın temsilcisidir. Bu yaklaşıma göre her davranışın temelinde son derece karmaşık sinirsel oluşumlar yer alır. Beyinde gerçekleşen sinirsel oluşumlar dizisi kaslara geçer ve gözlenebilen davranışlar halinde dışarıya yansır. Biyolojik yaklaşım, davranış yalnızca biyolojik nedenlere dayandırılamayacağından dolayı eleştirilmiştir.

PSİKOLOJİNİN ÖLÇÜT VE AMAÇLARI

GÖZLENEBİLİRLİK: Bilimlerin ele aldığı olayların gözlenebilir olması gerekmektedir. Davranışların altında yatan bazı süreçleri doğrudan gözleme olanağı yoktur ama organizmanın davranışı gözlenerek onların varlığı saptanabilir.

ÖLÇÜLEBİLİRLİK: Her bilim, olaylar arasındaki ilişkiyi ölçülebilir şekilde ortaya koymak amacındadır. Özellikle deneysel psikoloji, belli bir davranışı etkileyen çevre koşullarını ve ayrıntılı bir biçimde tanımlayıp ölçerek bunların hangi davranışı, nasıl ve ne derece etkilediğini bulmayı amaçlar. Ölçülebilirlik, psikolojinin sonuçlarının güvenilir olmasını ve bunların karşılaştırılabilmesini sağlar.

PSİKOLOJİNİN AMAÇLARI:

1- İnsan davranışlarını tanımlama
2- İnsan davranışlarını anlama ve açıklama
3- İnsan davranışlarını önceden kestirebilme
4- İnsan davranışlarını etkileme ve kontrol etme

ÖRNEK: Psikolojide diyelim ki SUÇ araştırması yapacağız. Öncelikle "SUÇ" davranışını tanımlarız ki hangi davranış suç hangisi değil kolay ayırt edebilelim. Daha sonra insanların neden suç işlediklerini tanımlar ve anlamlandırırız. Sonra ise bunlara bakarak kimlerin suç işleme potansiyelinde olduğunu önceden kestirip ona göre önlemler almaya çalışırız.

PSİKOLOJİNİN YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

BİLİMSEL YÖNTEM: bilimsel yöntem, bilimlerin insanı ve doğayı açıklamak üzere izledikleri sistemli yola verilen addır. Bilimsel yöntem şu aşamalarda gerçekleşir.

- **Araştırılacak konunun saptanması ve gözlem**
- **Hipotez (denence):** araştırılan konuda yapılan geçici çözüm denemesidir.
- **Deney:** olayların laboratuarda incelenmesidir.
- **Kuram:** hipotezlerin deneyle kısmen doğrulanmış halidir.
- **Yasa:** teorinin unsurları arasındaki ilişkinin matematiksel olarak ifade edilmiş halidir.

PSİKOLOJİDE KULLANILAN TEKNİKLER:

1- ***DOĞAL GÖZLEM:*** araştırmacının olaya hiçbir etkide bulunmadan olanı olduğu gibi incelemesidir. Doğal gözlemin sakıncaları şunlardır; gözlenen olay aynı olduğu halde farklı beklentileri ve anlayışı olan farklı bilim insanları olayı farklı yorumlar. Ayrıca çok zaman alır ve genellikle hemen kullanılacak bilgi vermez.

2- ***SİSTEMATİK GÖZLEM:*** test ve anket gibi belli teknikler kullanarak, araştırmacının olaya müdahale ederek yaptığı gözlemdir. Bu gözlemde araştırmacı konuyu kısa sürede, sistemli ve nesnel bir şekilde ele alır ve daha kesin bilgiler elde eder.

3- ***VAKA ÇALIŞMASI:*** bu yöntem bireyin psikolojik durumu hakkında ayrıntılı bilgi edinmek için kullanılır. Bireyin sorunlarını, sahip olduğu özellikleri veya davranışlarını geçmiş yaşantılarına, ailesine ve çevresine bakılarak açıklamaya çalışmaktır. Hastalık tanısı koymada veya tedavi amaçlı kullanılır.

4- ***GÖRÜŞME:*** Araştırmacının sınırlarını önceden belirlediği bir konuda bireylerin duygu ve düşüncelerini saptamaya yönelik olarak konuşmasıdır. Görüşme, yüz yüze olduğu gibi telefon, mektup, internet üzerinden de olur.

5- ***TEST:*** Bireylerin sahip oldukları veya sonradan kazandıkları yetenek, bilgi ve beceri alanını ve düzeyini ölçmek için hazırlanmış araçlardır. Doğru sonuç vermesi için geçerlik ve güvenirlik önemlidir.

6- ***ANKET:*** Belirli bir nesne, olay ve kişiyle ilgili olarak bireyin duygu ve düşüncelerini belirlemeye yönelik hazırlanmış sorulardır. Anketten olabildiğince çok kişinin görüşlerini toplamak için yararlanılır. Anketin geçerliliği soruların iyi hazırlanmasına, cevaplayanın samimi olmasına, soruların kimlere uygulandığına ve sonuçların doğru değerlendirilmesine bağlıdır.

İLİŞKİSEL (KORELASYONEL) YÖNTEM

İlişkisel yöntem nedensellik belirtmez, ilişkisel çalışmalar incelenen değişkenlerin birbirine göre ne miktarda arttığını ya da azaldığını açıklar. Değişkenler arasındaki değişmeyi ifade eden sayısal değere ***İlişki katsayısı*** denir ve 0 ile 1 arasında değer alır. 1 en yüksek ilişkiyi, 0 ise ilişkinin olmadığını gösterir.

POZİTİF KORELASYON: İki değişkenden biri artarken diğeri de artıyor ya da biri azalırken diğeri de azalıyorsa aralarındaki korelasyona pozitif korelasyon denir. Yani ikisi de aynı anda artıp aynı anda azalacaktır. ***ÖRNEK***: uykusuzluk ile dikkatsizlik ya da uyku ile dikkat arasındaki ilişki.

NEGATİF KORELASYON: Değişkenlerden biri artarken diğerinin azalmasıyla oluşan korelasyondur. ***ÖRNEK***: uykusuzluk ile dikkat veya uyku ile dikkatsizlik arasındaki ilişki.

NÖTR KORELASYON: Değişkenlerin birbirini hiç etkilemediği yani iki değişken arasında hiçbir ilişkinin olmadığı durumlardır. ***ÖRNEK***: Ayakkabı numarası ve zeka yada boy ile göz rengi arası ilişki.

DENEYSEL YÖNTEM

Koşulları araştırmacı tarafından belirlenen ve istenildiği kadar değiştirilip tekrarlanabilen araştırmalara deney denir.

- ✓ ***BAĞIMSIZ DEĞİŞKEN:*** Bir deneyde araştırmacının seçtiği ve denekler üzerindeki etkisini ölçmel istediği değişkendir.
- ✓ ***BAĞIMLI DEĞİŞKEN:*** Bağımsız değişkene bağlı olarak değişen veya bağımsız değişkenin uygulanmasıyla ortaya çıkan değişkendir.

  ÖRNEK: Uykusuzluğun dikkat üzerindeki etkisi

  Bağımsız Bağımlı

  NOT: dikkat azlığı veya çokluğu uykusuzluk seviyesine bağlı olarak değişir.
- ✓ ***DENEY GRUBU:*** Üzerinde araştırılmak istenen değişkenin uygulandığı gruptur.
- ✓ ***KONTROL GRUBU:*** Üzerinde hiçbir çalışma yapılmayan ve deney grubunun karşılaştırıldığı gruptur.

BİLİMSEL ARAŞTIRMADA ETİK İLKELER

1. Psikolog araştırmaya katılanlara aşırı ekonomik teşvik sağlayamaz.
2. Psikolog yeterince araştırma yapmadan genelleme yapamaz.
3. Psikolog fiziksel acı ya da ciddi duygusal hasar olacağını gördüğü zaman katılımcıları uyarmalıdır.
4. Yapılan kayıtlar, kişisel bilgileri açığa çıkaracak veya zarara neden olacak durumlar yaratacaksa araştırmaya başlamadan izin almalıdır.
5. Araştırmacı kendi istediği sonuç çıkması için verilerde ve sonuçlarda değişiklik yapamaz.
6. Hayvan deneylerinde hayvanlara eziyet edilmeden bakılması için sağlıklı ortam yaratılmalıdır.
7. Araştırmacı isteyen katılımcılara sonuçlarla ilgili bilgiyi vermelidir.

PSİKOLOJİNİN TEMEL BİLİM ALT DALLARI

Bu alanlarda çalışan psikologlar; duyum, algı, öğrenme, bellek, güdü ve davranışın fizyolojik temellerini konu alır. Psikolojinin temel bilim alt dalları, uygulamalı bilim alt dallarına temel oluşturur ve yol gösterir.

- ✓ ***DENEYSEL PSİKOLOJİ:*** Duyu organlarının yapısını, işleyişini, kana karışan hormonların organizmanın bütününe ve dolayısıyla davranışa etkisi olan konuları deneysel olarak ele alır. Kişiliğin yapısını etkileyen değişkenleri çeşitli boyutlarda inceler.
- ✓ ***GELİŞİM PSİKOLOJİSİ:*** Bireylerin döllenmeden ölüme kadar gösterdiği fiziksel, zihinsel ve sosyal değişimleri inceler. Duyu organlarının yaşa göre nasıl geliştiği, hangi yaşta ne gibi değişimler görüldüğü, bireyin gelişiminde çevrenin rolünü ele alır. Çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi dallara ayrılır.
- ✓ ***SOSYAL PSİKOLOJİ:*** Birey ve toplum ilişkisini inceler. Başka insanları nasıl algıladığımız, bizim onlara, onların bize nasıl tepki gösterdikleri, toplumsal durum ve ortamlardan nasıl etkilendiğimiz üzerinde durur.
- ✓ ***BİLİŞSEL PSİKOLOJİ:*** Bellek, algılama, düşünme, hatırlama, unutma, problem çözme gibi bilişsel süreçlerle ilgili deney yapar. Bilişsel yaklaşımın bilişsel süreçleri incelemesiyle gelişmeye başlamıştır.

PSİKOLJİNİN UYGULAMALI BİLİM ALT DALLARI

- ✓ ***SPOR PSİKOLOJİSİ:*** Psikolojinin bedensel performansı etkileyen psikolojik zihinsel faktörleri araştırır. Bulguları bireysel ve takım performansını artırır. Zihni gevşetip yarışmanın stresini azaltmayı sağlar.

- ✓ ***DİN PSİKOLOJİSİ:*** Dinsel inanç ve uygulamaları psikolojik açıdan inceler. Dinsel inançların bireye etkisi, dini algıyı belirleyen psikolojik etmenler ve konuyla ilgili bilinç boyutlarını inceler.
- ✓ ***SAĞLIK PSİKOLOJİSİ:*** Sağlığın korunması, sağlık ve hastalıkla ilgili toplumsal ve kültürel değer yargıları, okul çağı çocuklarına verilecek bedensel, psikolojik ve sosyal destek, çocuklarda yaralanmaların psikolojik boyutları, madde bağımlılığı gibi konularla ilgilenir.
- ✓ ***TRAFİK PSİKOLOJİSİ:*** Yaya ve sürücülerin trafikteki davranışlarının altında yatan psikolojik süreçleri inceler. Başlıca amacı trafik kazaları ve buna bağlı ölümleri azaltmaktır. Sürücülerin algı, dikkat ve bilişsel süreçleri, tutumları, risk alma davranışları ve duygularını inceler.
- ✓ ***ENDÜSTRİ VE ÖRGÜT PSİKOLOJİSİ:*** İş yaşamını geliştirip verimi artırmak için psikolojinin ilkelerinden yararlanır. Plan yapma, kaliteli yönetim, örgütsel değişim gibi alanlarda çalışırlar.
- ✓ ***EĞİTİM PSİKOLOJİSİ:*** Deneysel psikolojinin eğitimde uygulanmasını sağlar. Zeka, kişilik, öğrenme, düşünme, güdü, algı gibi konularda çalışır. Daha kalıcı öğrenmeler sağlamak için neler yapılması gerektiği gibi konularda çalışmalar yapar.
- ✓ ***ADLİ PSİKOLOJİ:*** Sanıkları soruşturma tekniği, görgü tanıklarının düşebileceği yanılsamalar, suç işleme nedenleri, suçlu çocukların eğitilerek topluma uyumunu sağlama gibi konularda çalışır.
- ✓ ***KLİNİK PSİKOLOJİ:*** Davranış bozukluklarının teşhis ve tedavisiyle uğraşır. Bireylere düşünme, duygu ve davranış düzeyinde yardım edip, onların çevre ile daha uyumlu bir ilişki içinde olmasını sağlar.

PSİKOLOJİNİN İŞ ALANLARI

- ➢ Üniversiteler
- ➢ Eğitim kurumları
- ➢ Araştırma merkezleri
- ➢ Askeri kurumlar
- ➢ Adli kurumlar
- ➢ Sağlık kurumları

PSİKOLOJİNİN DİĞER BİLİMLERLE OLAN İLİŞKİSİ

- ➢ ***BİYOLOJİ:*** Beden sağlığı ve ruh sağlığı birbirini etkilediği için biyoloji ve psikoloji sıkı ilişkidedir.
- ➢ ***FİZYOLOJİ:*** Sinir sisteminin, duyu organlarının ve iç salgı bezlerinin işlevlerini inceleyen bilim fizyolojidir. Tüm bunların çalışması davranışları etkiler. Bu nedenle fizyoloji ve psikoloji birbirine yardım eder.
- ➢ ***ZOOLOJİ:*** Hayvan davranışlarını inceleyen zoolojidir. Psikoloji de hayvan davranışlarını inceleyerek insan üzerinde geneller. İnsanlar üzerinde bazı deneyleri yapamayan psikoloji hayvanları kullanır. Bu nedenle zooloji ile birlikte çalışır.
- ➢ ***GENETİK:*** Biyolojinin organizmadaki kalıtım ve çeşitliliği ele alan dalıdır. Genetik organizmanın fiziki yapısını ve davranışını oldukça fazla etkilese de çevre etkisi de unutulmamalıdır. İnsan davranışlarında hem kalıtımın hem de çevrenin etkisi vardır.
- ➢ ***SOSYOLOJİ:*** İnsan davranışı üzerinde kültürün de etkisi vardır. Bu nedenle de sosyoloji ve psikoloji ilişkilidir.
- ➢ ***ANTROPOLOJİ:*** İlkel kavimleri fiziki ve kültürel yapıları açısından inceleyen Antropoloji, sosyoloji ve psikolojiye yardımcı olur.

İKİNCİ ÜNİTE: PSİKOLOJİNİN TEMEL SÜREÇLERİ

DAVRANIŞIN OLUŞUM SÜRECİ

UYARICI: İç ve dış çevreden gelerek organizmayı harekete geçiren herhangi bir güçtür. Uyarıcıların bir kısmı çevrede olup biten fiziksel veya kimyasal değişikliklerdir. Bunlar yeteri kadar kuvvetli olunca duyu organlarını etkiler ve davranışa neden olur.

U-T FORMÜLÜ: Psikolojide davranışın nedenlerine uyarıcı, uyarıcıya karşılık meydana gelen davranışlara tepki denir. Böylece neden sonuç ilişkisi uyarıcı-tepki (U-T) formülüyle açıklanır. Ancak neden sadece dışarıdan gelen uyarıcı olmayabilir. Organizmaya içeriden de uyarıcı gelebilir.

NÖRONLARIN OLUŞUMU: Nöronların oluşumunun ilk aşamasında *kalıtsal* ve *gelişimsel* etmenler söz konusudur. Bu yapı yeni doğan bebeğin çevreye uyumunu kolaylaştırır. Yeni doğan bebekte gelişimin ikinci aşaması yaşamın ilk yıllarında gerçekleşir. Bu dönemde yoğun bir snaps oluşumu vardır. Çevresel uyarıcılar

bunların bazılarını koruyup geliştirirken, bazılarını da yok eder. Snaptik bağlantıların kullanılması gelişimin son aşamasıdır.

SİNİRLER: Sinir hücresi ya da nöron sinir sisteminin temel fonksiyonel birimidir. Sinirsel uyarıları elektriksel ve kimyasal yolla iletir. Stoplazma adı verilen hücre sıvısıyla dolu olan hücrenin gövdesi büyüktür ve çekirdek burada yer alır. Kısa uzantılara *DENTRİT*, uzun uzantılara *AKSON* denir. Nöron çeşitlerine göre nöron gövdesinden çıkan uzantıların sayısı ve şekli değişiktir. Başka hücrelerden gelen uyarılar dentritlerin uçlarından alınır ve aksonların uçlarından diğer hücrelere iletilir. Har türlü davranış, beynin değişik bölgelerinde yer alan bir grup nöronun etkinliği ile gerçekleşir.

BEYİN: En karmaşık psikolojik davranışların gerçekleştiği merkezdir. Beynin dışı beyin kabuğu ile kaplıdır. Beyin kabuğunda gözlerden, kulaklardan ve kaslardan gelen mesajları değerlendiren ve yanıtlayan farklı alanlar vardır. Bu da farklı etkinlikleri aynı anda yapabileceğimiz anlamına gelir. Beyin kabuğunun altında beynin rengi pembeden beyaza dönüşür. *Ak madde* adı verilen bu kısım, beyne giden ve oradan gelen aksonlardan oluşur. İnsan beyni iki yarım küreden oluşur. Bu yarım kürelerde 5 beyin lobu vardır; ön lob bilinçli düşünme, yan lob duyguları işleme, arka lob görme, şakak lobu ses ve kokuyu algılama işlevlerini gerçekleştirir. Beynin sol yarım küresi bedenin sağını, sağ yarım küresi bedenin solunu yönetir. Çünkü beynin sol ve sağ tarafından gelen sinirlerin b r kısmı omuriliğin beyin içine giren kısmında çaprazlaşır. Omurilik soğanı; nefes alma, yutma, sindirim ve kalbin çarpması gibi eylemler üzerinde etkilidir. Sağ ve sol yarım küre, milyonlarca sinirlerden oluşan kalın bir sinir demetiyle birbirine bağlıdır. Beynin arkasındaki beyincik bedenin dengesini hareketler arsı işbirliği ve uyumu sağlar.

KALITIM: Çoğalma süresinde anne ve babada bulunan bazı niteliklerin genler yoluyla çocuğa geçmesidir. İnsanın genetik yapısı, *KROMOZOM* adı verilen ve hücre çekirdeğinde yer alan düz şekilde sıralanmış gen ya da kalıtım ünitesinden oluşur. İnsanlarda 23 çift kromozom vardır. Genetik yapı her bireyde birbirinden farklıdır. Yalnızca aynı yumurta ikizlerinde bu genetik yapı birbirinin aynısıdır. Anne ve babanın kromozomlarındaki genler ne kadar çok birbirine benzerse anne, baba ile çocuklar ve kardeşler o kadar çok birbirine benzer.

Organizmanın genetik yapısı genotip, genetik ve çevresel etkenlerin yarattığı özelliklerin dış görünüşündeki yansıması ise fenotiptir. Davranışın meydana gelmesinde aracılık eden sinir hücrelerinin hem oluşumunu hem de aralarındaki iletişimin sağlanmasını, sonsuz sayıda değişkenlikle dizilmiş DNA birimlerinden oluşan genlerin bir kısmı yönetir.

ÇEVRE VE EDİNİLMİŞ DONANIM: Çevre insan davranışını etkileyen ve kalıtımsal olmayan bütün etkilerdir. Yaşamak çevreye uymak ve onu kendine uydurmaktır. Çevrenin fiziksel, kültürel ve sosyal boyutu vardır.

- **Fiziksel Çevre,** insan dâhil tüm canlıların doğup büyüdüğü, hayat boyu ilişkilerini sürdürdükleri ve cansız varlıklarla paylaştıkları ortamdır.
- **Sosyal Çevre,** belli bir yaşam biçimini sürdüren, birlikte yaşayan, aynı kültürü paylaşan, aralarında etkileşim bulunan insanların oluşturduğu çevredir.
- **Kültürel Çevre,** Tarihsel ve toplumsal gelişme süresinde yaratılan tüm maddi ve manevi değerler ile bunların sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların oluşturduğu çevredir.

GELİŞİM VE OLGUNLAŞMA

BÜYÜME: Fiziksel olarak boy ve kiloda artıştır.

DEĞİŞİM: Organizmanın bulunduğu durumdan başka bir duruma geçmesidir. Değişim iyi yönde olabileceği gibi kötü yönde de olabilir.

GELİŞİM: Döllenmeden ölüme kadar organizmanın büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin etkisiyle sürekli, bedensel, zihinsel ve psikolojik değişimdir.

OLGUNLAŞMA: Kalıtımın etkisiyle organizmanın kendinden beklenen işlevleri yerine getirebilecek düzeye ulaşmasını sağlayan biyolojik değişimleri kapsar. Gelişim yaşam boyu sürer.

GELİŞİM DÖNEMLERİ:

YENİ DOĞAN: İnsan döllenmeden tek hücre iken çok kısa sürede karmaşık bir yapıya ulaşır. Döllenme hücresi olan tek hücreye *ZİGOT* denir. 3 ve 7. Hafta arasında gelişmekte olan hücre grubuna *EMBRİYO*, 8-40 hafta arasındaki döneme ise, *FETÜS* adı verilir.

Yeni doğan terimi doğumdan sonraki ilk ayı kapsar. Bebek doğumda nefes alma, tutma ve emme refleksleriyle gelir. Bu refleksler sayesinde çevreyi tanımaya çalışır. İlk üç ayda renkli objeleri gözleriyle

izler. 7-11 ay arasında kendisine bakan kişiyle duygusal bağ kurar. 1 yaşına doğru bilişsel gelişim hızlıdır. İlk kelimeyi 10 aylıkken söyler. 2 yaşına geldiğine iki kelimelik cümleler kurabilir. 2-5 yaş arası sözcükleri kullanmaya başlar. 5 yaşında ise artık grameri kullanır.

GELİŞİMSEL GÖREV: Bir toplumda, belli bir yaş dilimi için toplumsal açıdan uygun görülüp gerekli sayılan davranışlardır. Her yaş için farklıdır ve başarılması gereken görevlerdir.

2-6 YAŞ GELİŞİMSEL GÖREVLERİ: Yürüme, katı yiyecekleri yeme, konuşma, kendi kendine giyinme, anne ve babaya bağlılık, cinsiyet farlılıklarını öğrenme, okumaya hazır hale gelme, dil öğrenme, doğru ve yanlışı ayırma, vicdan gelişiminin başlaması.

OKUL ÇAĞI GELİŞİM GÖREVLERİ: Gündelik oyunlar için gerekli fiziksel beceriyi edinmeyi öğrenme, uygun erkek ve kadın rollerini öğrenme, okuma yazma, hesap yapma ile ilgili temel beceriler, zaman kavramını öğrenme, yaşıtlarıyla geçinme gibi görevlerdir. Çocuk okul çağında vicdan, ahlak ve değerler sistemini oluşturur. Kişisel bağımsızlığa ulaşır.

YETİŞKİNLİK

20-65 yaş arasıdır. 20-40 arası genç yetişkinlik, 40-65 yaş arası ileri yetişkinliktir. Genç yetişkinliğin temel özellikleri; genelde ergenlikte ulaşılan zihinsel olgunluğa dayanır. Genç yetişkinlikte birey fiziksel gücün doruk noktasındadır. Daha fazla ağırlık kaldırabilir, daha uzağa koşabilir. Bu dönemde ilgiler derinleşir. Birey ilgi duyduğu alanda yarar gözetmeden zevk alabilir. İlginin derinleşmesi meslek ve eş seçimini de etkiler. Çocukluk ve ergenlikte çok hızlı olan bilişsel gelişim genç yetişkinlikte sabit kalır.

İleri yetişkinlikte gelişim inişe geçer. Deri kırışır, saçlar beyazlaşmaya, iç organlarda bozulmalar başlar. Tepki zamanında artış, karmaşık işlerin yapılmasında başarı düşüşü görülür. Görme, işitme ve tat duygusu azalır. İleri yetişkinlik dönemi aile ilişkilerinin en zengin olduğu dönemdir. Eşler refahı korumak, mesleki başarı, yaşlı anne ve babaya bakmak ve toplumsal ilişkileri düzenlemekle sorumludur.

İLERİ YETİŞKİNLİK GELİŞİMSEL GÖREVLERİ: Yurttaşlık ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirme, yaşamak ve ekonomik standardı oluşturma ve sürdürme, boş zamanları değerlendirme, ergen çocuklara sorumluluk almayı ve mutlu olmayı öğretme, orta yaşın fizyolojik değişimine ayak uydurma, yaşlı anne babaya uyum sağlamadır.

YAŞLILIK

Yaşlılık dönemi, bütün duyularda düşüşün görüldüğü dönemdir. Koku ve tat duyularındaki azalma beslenmeyi bozar. Mekan algısındaki bozulma dengeyi bozar. Kemiklerin kırılma olasılığı artar.

Yaşlılık döneminin gelişimsel görevleri; sağlığın bozulmasına, gelir azalmasına, eşin ölümüne uyum sağlanması, yaş grubuyla açık bir bağlılık kurmak, toplumsal ve yurttaşlık sorumluluklarını yürütmek, yaşamını ekonomik durumu ve sağlık koşullarına uygun bir şekilde düzenlemektir.

BİLİŞSEL VE AHLAKİ GELİŞİM KURAMLARI

PİAGET'İN BİLİŞSEL GELİŞİM KURAMI DÖNEMLERİ

1- ***Duyusal motor dönem:*** 2 yaşına kadar olan dönemdir. Bu dönemde çocuk, düşünme ve anlama gibi zihinsel faaliyetlerde bulunmaz. Daha çok duyu-hareket eylemleriyle ilgisini çeken nesnelerin yanına gider ve dokunur. Her şeyi tehlikesiz olarak görür.
2- ***İşlem öncesi dönem:*** 2-6 yaş arasıdır. Bu dönemde düşünme sadece görünen koşulları değerlendirme biçimindedir. Bilgi sistemli olarak işlenmez. İşlemleri terinse çeviremez. Odaklanma sadece bir noktayadır. Sorulan soruları sadece dış görüntüsüne göre cevaplar.
3- ***Somut işlemler:*** 7-12 yaş arasıdır. Bu dönemde bilgi sistemli bir şekilde işlenir ama somut bir şekilde verilmelidir. Soyut bilgiler verildiğinde bu dönem çocukları yetersiz kalır. Belirli bir zamanda, bir durumun birçok yönünü ele alabilirler ve somut bir dönüşümü zihinsel olarak tersine çevirebilirler. Birden fazla özelliğe göre sınıflama yapabilirler.
4- ***Soyut işlemler dönemi:*** 12 yaş ve üzerini kapsar. Bu dönemde varsayımlar kurabilir, mantıksal sonuçlar çıkarabilir ve ister somut ister soyut biçimde olsun karmaşık sorunları sistemli bir biçimde çözerler.

KOHLBERG AHLAK GELİŞİMİ

1- GELENEK ÖNCESİ DÖNEM

A- İtaat-ceza evresi: Bu dönemde çocuk eylemlerin sonucuna göre davranışın doğru ya da yanlış olduğuna karar verir. Çocuğa göre ödüllendirilen davranış iyi, ceza verilen davranış kötüdür.

B- Saf çıkarcı davranış: Bu dönemde göze göz, dişe diş anlayışı vardır. Kurallara ihtiyaç olduğu zaman uyulur. Birey için her şey karşılıklıdır. Birey bir davranışı sadece karşılık görecekse, bir çıkarı varsa yapar.

2- GELENEKSEL DÖNEM

A- İyi Çocuk: Kişiler arası uyum iyi davranışla sağlanır. İyi davranış başkalarının hoşuna giden, beğenilen, insanlara yardım etmeyi amaçlayan davranıştır. Sadece başkaları görsün, takdir etsin diye yapılır.

B- Kanun düzen: bu dönemde doğru davranış, soysak düzene ve otoriteye uygun olarak kişinin görevini yerine getirmesidir. Kanunlara hiç sorgulamadan uyulur. Uymayanlar hoş görülmez.

3- GELENEK SONRASI DÖNEM

A- Evrensel ahlak: evrensel geçerliliği olan ahlak kurallarını, değerleri ve hukuksal anlaşmaları gözetir. Bu evredeki anlayışa göre hiçbir yasa bir insanın hayatından önemli olamaz. Kişisel ahlaki değerler soyut özellik kazanır. Yaşam en değerli şeydir.

ERGENLİK DÖNEMİ

Ergenlik; fizyolojik, psikolojik, sosyolojik yönleri ile bütünlük içeren bir dönemdir. Bu yönlerin hepsi birbirine bağlıdır. Bu dönemdeki hızlı değişmeler doğaldır ve gelişim sürecinin bir gereğidir.

FİZİKSEL DEĞİŞİMLER: Boy ve ağırlık artar. Bu artış 15 yaşına kadar hızlıdır. 15 yaşından sonra boy yavaşlar, kilo artışı hızlanır. Yüz büyür. Kol ve bacaklardaki hızlı büyüme sakarlıklara yol açar, ses değişir.

SOSYAL DEĞİŞMELER: En başta statü (Kimlik) sorunu gelir. Evde, okulda, toplumda bekledikleri konumu elde edemezlerse saldırgan olur veya toplumsal kuralları reddeder. Kuraların modasının geçtiğini düşünür ve kurallara uymaz. Böylece kuşak çatışması olur. Ergen daha çağdaş, daha yeniliklere açık değerlerin benimsenmesi gerektiğini düşünür, yakınlarının değerlerine karşı çıkar ve çatışma yaşanır.

BİLİŞSEL DEĞİŞMELER: Ergenlik döneminde arkadaş ilişkileri çok önemlidir. Aileye beslenen sevgi bu dönemde başka bir yetişkine yönelir ve o örnek alınır. Ergen içe dönüktür ve gerçek dünyadan uzaklaşıp hayal dünyasına dalar. Kendine gizli bir güvensizlik duymasına rağmen son derce güvenli görünür. Bu nedenle yapabileceğinden fazlasını ister.

Ergenlikte bir gruba ait olma, popüler olma, son derce önemlidir. Gruba girebilmek için o grubun tüm kurallarına uyulur. Her grubun kendine özgü giyinme, davranış biçimi ve müzik türü vardır. Grup çoğu kez aileden bile daha önemlidir.

ERGENLİK DÖNEMİ GELİŞİMSEL GÖREVLERİ: bedensel özellikleri kabul etmek, kendi cinsine uygun bir toplumsal rolü gerçekleştirmek, anne, baba ve diğer yetişkinlerden bağımsız bir kimlik oluşturmak, bir mesleğe yönelmek, aile yaşamına hazırlanmak, toplumsal sorumluluk üstlenmeyi istemek, toplumsal değer ve normları öğrenip bir dünya görüşü geliştirmektir.

ERGENLİKTE KİMLİK OLUŞUMU: Ergenlikte en önemli şey kimlik olumudur.

KİMLİK: bir bireyin yalnızca ona özgü tutumlarından, duygularından, algılarından, değerlerinden ve davranışlarından ibaret olan kendisi hakkındaki görüşüdür. Kimlik üzerinde diğer insanlarla iletişim, bireyin kendi duygu ve düşünceleri önemlidir. Kimlik birey tarafından yapılandırılır.

KİMLİK OLUŞUM AŞAMALARI

1- DAĞINIKLIK: Birey kendisine örnek oluşturacak, benimseyeceği seçenekleri henüz gözden geçirmemiş, bir seçim yapmamıştır. Gruplara girer çıkar, hangisinin kendisine uygun olduğunu bulmaya çalışır.

2- KÖRÜ KÖRÜNE BAĞLILIK: Bireyin kendisine daha önce öğretilen, anne babasına ait görüş ve değerlere körü körüne bağlıdır. İnceleme yapmadan, kendisi bir deneyim geçirmeden sanki kendi değeriymiş gibi kabul eder. Bu da bireyin bağımsızlığını kazanamamasına neden olur.

3- ASKIYA ALMAK: Bu devrede birey herhangi bir kimliğe bağlanamadığı için kendisini kötü hisseder. Gerçekleştirmesi gereken roller arasında tutarsızlık nedeniyle gergindir ve rol çatışması yaşar. Tüm değerlerini askıya alır ve seçim yapamaz. Bu da kimlik bunalımıdır ve kimlik bunalımını atlatamazsa topluma uyumu zorlaşır. Diğer insanlarla ilişkilerinde başarısız olur.

4- ÖZDEŞLEŞMENİN BAŞARILMASI: Bu aşamada birey çeşitli değer ve görüşleri gözden geçirir ve kendisine en uygun bulduğu bir örnekle özdeşleşmeyi gerçekleştirmiştir.

Kimlik oluşturma yaşamın bir döneminde olup biten bir şey değildir. Yaşam boyu devam eder. Kişi daha önce yaptığı seçimleri, verdiği kararları, yeni deneyimler ışığında tekrar değerlendirir, özümler ve kendine uygun değişiklikler yapar.

DUYUM ve ALGI

Duyum, iç veya dış dünyadan gelen uyarımların beyne ulaşmasıdır. Algı ise beyne ulaşan bu duyumlara anlam verilmesi, onların tanınması demektir.

Örneğin dildeki uyarılma duyum, dildeki bu uyarılmanın naneli şeker olduğunu anlamamız ise algıdır.

DUYUMLAR:

- ✓ Görme duyumu
- ✓ İşitme duyumu
- ✓ Tat alma duyumu
- ✓ Koklama duyumu
- ✓ Dokunma duyumu

DUYUSAL EŞİK: Organizmanın bir uyarıcıyı fark etmeye başladığı noktaya eşik denir. Duyumlanabilen en hafif uyarıcılara duyum eşiği ya da mutlak eşik, en yüksek uyarıcılara da üst duyum eşiği denir. Organizma bu sınırların altında ve üstünde kalan duyumları algılayamaz.

YETERSİZ UYARILMA: Organizmanın normalin altında uyarılmasına yani normal etkinlikte bulunmasına yetmeyecek kadar az uyarılmasına yetersiz uyarılma denir.

AŞIRI UYARILMA: iç ya da dış uyarıcıların, organizmayı normal şiddet ve sürenin üzerinde etkilemesi sonucu ortaya çıkan duruma aşırı uyarılma denir.

ALIŞMA: önceleri hissedilen veya fark edilen uyarıcıların belli bir süre sonra hissedilmemesine alışma denir

ÖRNEĞİN: üzerimizdeki parfüm kokusunu zamanla duymamaya başlarız.

DUYARLILAŞMA: organizmanın başlangıçta tepki göstermediği uyarıcılara zamanla tepki gösterir hale gelmesine duyarlılaşma denir. ÖRNEK: sınav sırasında öğretmenin ayak sesleri başlarda az, daha sonra ise daha fazla rahatsız etmesidir.

A. ALGININ ÖZELLİKLERİ

1. Algıda Seçicilik

Organizma dış dünyadan birçok uyarıcıyla karşılaşır. İşte algıda seçicilik organizmanın, dikkatini birçok uyarıcı içinden belli uyarıcılar üzerinde yoğunlaştırmasıdır.

Örneğin ders dinlerken dışarıdan birçok uyarıcı gelmesine rağmen sadece öğretmenin sesini algılamamız.

Algıda seçiciliği etkileyen faktörler

****Dış faktörler***

• Uyarıcının şiddeti ve büyüklüğü: Büyük puntolu yazıların diğerlerine göre daha önce algılanması.
• Tekrar: Bir öğretmenin öğrencileri uyarmak için tahtaya 5-6 defa vurması.
• Tuhaflık: Bir sınıfta iki koyun ile bir çobanın görülmesi
• Değişkenlik: Sıra arkadaşımızın saçlarını boyattığının farkına varmamız.
• Hareketlilik: Lunaparktaki yanıp sönen ışıkların fark edilmesidir.
• Zıtlık: Kar'ın üzerinde siyah tavşanın daha rahat fark edilmesidir.

****İç faktörler***

• İlgi • Meslek • İhtiyaçlar • Beklentiler • Geçmiş yaşantı ve deneyimler

2. Algıda Değişmezlik

Farklı durumlarda farklı şekillerde görülen nesnelerin, önceki öğrenme ve deneyimlerin etkisiyle gerçekte olduğu gibi algılanmasıdır. Algıda değişmezlik, olduğundan farklı görülen renklerde, büyüklüklerde ve biçimlerde renk değişmezliği, biçim değişmezliği veya büyüklük değişmezliği olarak ortaya çıkmaktadır.

Karanlıkta siyah görünen Türk bayrağının kırmızı olarak algılanması, 70 ekran televizyonda yarım metre bile olmayan insanları daha önce bildiğimiz şekilde algılamamız algıda değişmezliğe verilebilecek örneklerdir.

3. Algıda Organizasyon

Uyarıcıların bir bütün içinde algılanmasıdır. Gerek varlıkların gruplar halinde algılanmasında, gerekse eksikliklerinin tamamlanarak algılanmasında, gerekse şekil - zemin ilişkisi içinde algılanmasında algıda organizasyon özelliği etkilidir.

Özellikle çocukların boyama kitaplarındaki kesik çizgili şekillerin bir bütün olarak algılanması, farklı formalar

giyen iki takımın ayrı ayrı gruplar olarak algılanması algıda organizasyona birer örnektir.

4. Derinlik Algısı

Gerçekte üç boyutlu olan varlıklar gözün ağ tabakasına iki boyutlu düşer. Ancak yine üç boyutlu algılanır. Tren raylarının giderek daralıyormuş gibi görülmesi derinlik algısına bir örnektir.

5. Uzay ve Zaman Algısı

Varlıkların birbirine göre uzaklığı uzay algısını, değişen sürenin göreli algısı da zaman algısını ortaya koyar. Buna göre 'önde', 'arkada', 'yanda' ifadeleri uzay algısını; 'önce', 'biraz' 'sonra', 'yakında' gibi ifadeler de zaman algısını belirtir.

Örneğin Malatya, Türkiye'nin doğusundadır yargısı uzay algısını, 90 dakikalık bir futbol maçında son 5 dakikanın galip olan takım için hiç geçmeyecekmiş gibi algılanması, mağlup olan takım ise çok çabuk geçecekmiş gibi algılanması zaman algısını örneklendirir.

B. ALGI YANILMALARI

1. İllüzyon

Yanılgıda rol oynayan bir uyarıcı durum vardır. Bu durum gerçekte olduğundan farklı algılanır. Bu yanılgı herkeste aynı biçimde görülüyorsa fiziki illüzyondur.

İllüzyon fiziki ve psikolojik olmak üzere 2'ye ayrılır. Psikolojik illüzyon bireylere göre değişebilir, fiziki illüzyon ise bütün bireylerde aynı şekilde görülür. Örneğin bir bardak su içindeki kaşığın kırık olarak algılanması fiziki illüzyona; yerdeki bir bez parçasının fare olarak algılanması ise psikolojik illüzyona örnektir.

Not: İllüzyonda mutlaka bir dış uyarıcı vardır.

2. Halüsinasyon

Dışarıdan herhangi bir uyarıcı olmadığı halde uyarıcı varmış gibi algılanması olayına halüsinasyon denir. Zil çalmadığı halde zil çaldı demek, bulutların üzerinde uçtuğunu iddia etmek gibi…

Not: İllüzyon bütün bireylerde görülebilir. Halüsinasyon ise genellikle ateşli hastalık geçirenlerde, akıl hastalarında ve alkoliklerde görülür.

C. ALGIYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Algının, çevredeki uyarıcı durum ve nesnelere anlam verilmesi olduğunu söylemiştik. Uyarıcı durumlara anlam verilmesini etkileyen faktörler algıyı etkileyen faktörleri anlatır. Dikkat, algıya hazır olma, güdü ve ihtiyaçlar, geçmiş yaşantılar, ortam, psikolojik durum vs. algılamayı etkiler. Buna göre beyaz önlüklü birinin hastanede doktor, okulda öğretmen, lokantada garson olarak algılanmasını etkileyen faktör ortamdır.

algılanmasında birçok faktör etkilidir. Bunlar;

- ✓ Dikkat
- ✓ Geçmiş yaşantı ve öğrenme
- ✓ Güdü ve ihtiyaçlar
  Algıya hazır olma
- ✓ Psikolojik durum
- ✓ Çevre
- ✓ Kişisel özellikler
- ✓ Duygular
- ✓ Kültür

GÜDÜLENME SÜRECİ

İHTİYAÇ: Organizmanın yaşaması için gereken maddi ve manevi gerekliliklerin bir ya da birkaçının eksikliğinin duyulmasıdır. İhtiyaçların karşılanmaması sonucu organizmanın dengesi bozulur.

DÜRTÜ: İhtiyaçların karşılanması için organizmada oluşan güce denir. İhtiyaç ortaya çıktığı anda organizmanın fizyolojik ya da ruhsal dengesi değişir ve bir iç gerilim doğar. Bu durum onu çeşitli davranışlara yöneltir.

GÜDÜ: organizmanın bir ihtiyacı gidermek için onu dürtü yönünde harekete geçiren eğilime güdü denir.

ÖDÜL VE CEZA

PEKİŞTİREÇ: Bir davranışı kuvvetlendiren ya da ortaya çıkma olasılığını artıran her hangi bir uyarıcıdır.

OLUMLU PEKİŞTİREÇ: Bir davranışı otaya çıkarmak ya da sıklığını artırmak için organizmanın hoşuna giden uyarıcılardır.

OLUMSUZ PEKİŞTİREÇ: Bir davranışın sıklığını artırmak için organizmanın hoşuna gitmeyen bir uyarıcıyı ortadan kaldırmak. ÖRNEK: Odasını toplayan bir çocuğun TV cezasını kaldırmak buna örnektir.

CEZA: Bir davranışın sıklığını azaltmak için organizmaya hoşuna gitmeyen bir uyarıcı vermek: ÖRNEK: Ödevini yapmayan öğrenciye 0 vermek.

GÜDÜLENMİŞ VE GÜDÜLENMEMİŞ DAVRANIŞ

Güdülenmiş davranışların güdülenmemiş davranışlardan farkı şudur:

1- Güdülenmiş davranışta organizmanın etkinliği artar
2- Güdülenmiş davranış belli bir hedefe yöneliktir. Organizma, ihtiyacı doğrultusunda davranışta bulunur. İhtiyaç ne kadar güçlüyse hedefe yönelen davranış da o derecede güçlü olur.
3- Güdülenmiş davranış seçicidir. Organizma neye ihtiyaç duyuyorsa ona yönelir.
4- Güdülenmiş davranış organizmayı aşırı faaliyete, dolayısıyla fazla enerji tüketimine götürdüğünden daha yorucudur.

GÜDÜLER HİYERARŞİSİ

En altta açlık, susuzluk ve cinsellik gibi fizyolojik ihtiyaçlar vardır. Daha sonra sırasıyla güvenlik, sevgi, saygı ve en üstte de kendini gerçekleştirme vardır.

İhtiyaçlar en alttan başlayarak karşılanmaya çalışılır. Alttaki karşılandıkça bir üst basamağa çıkılır. Kendini gerçekleştirme basamağını herkes tamamlayamaz.

BİLİNÇ, BİLİNÇALTI VE BİLİNÇ ÖNCESİ

BİLİNÇ: İnsanın yaşantılarını, bilgilerini de kapsayan düşünme ve kendini tanıma yeteneğidir. Kısaca bilinç şu an farkında olduğumuz şeylerin olduğu yerdir. Bu anlamda bilinç son derece geniş bir zihinsel faaliyeti ve soyutlama işlemini gerektirir.

BİLİNÇ ÖNCESİ: Şuan bilincinde olunmayan ancak istenirse hatırlanabilecek türden bilgilerin olduğu yerdir.

BİLİNÇALTI: Bireyin hiç farkında olmadığı dolayısıyla hiçbir zaman bilince çıkaramayacağı alandır. Freud'a göre bilinçaltında tüm ilkel benlik istekleri ve bunlara sıkı sıkıya bağlı düşünceler ve davranışlar vardır.

DİKKAT: İnsan zihninin herhangi bir nesne ya da olay üzerinde yoğunlaşmasına denir. Dikkat, duyumdan bellek ve öğrenmeye kadar tüm bilişsel süreçleri etkileyen bir üst süreçtir. Dikkat etkin ve edilgin dikkat olarak ikiye ayrılır.

1- Etkin dikkat: organizmanın iradesiyle çaba harcayarak yaptığı
2- Edilgin dikkat: organizmanın iradesi dışıdır, dış etkenlerin etkisiyle olur.

SOSYAL BİLİŞ VE ETKİLERİ

SOSYAL BİLİŞ: sosyal psikolojinin " insanı nasıl anlarız, onlar hakkında izlenimlere ve yargılara nasıl varırız" gibi sorulara cevap vermeye çalışan alt dalıdır.

İTAAT, bireyin kendine bir otorite figürü tarafından yöneltilmiş bir talebe ya da buyruğa uymasına denir. Stanley milgram itaat konusuyla ilgili deneyler yapmıştır.

İZLENİM OLUŞTURMA: Bir başkası hakkında farklı kaynaklardan gelen bilgileri bir yargı haline getirme sürecine ***izlenim oluşturma*** denir.